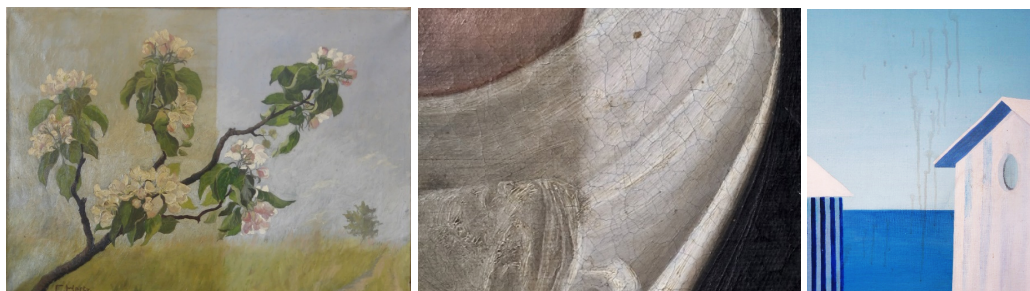

SKADER PÅ MALERI

STØV, SNAVS SAMT GULNET FERNISLAG

Tv: Maleri der er halvt afrenset for gulnet fernis. Midt: Oliemaleri der er halvt afrenset for snavs. Th: Stænk af brun væske er løbet ned over maleriet og skæmmer motivet. Fotos: Spaabæk Konservering.

Hvad ser jeg?

Støvet overflade. Gulligt/gråligt slør over farverne. Se især efter om hvide farver fremstår gullige.

Årsager

Lag af støv og snavs: Støv, nikotin, bilos og andre luftforureningspartikler sætter sig på maleriers overflade som et gulligt eller mørkt lag. Støv indeholder partikler, som er nedbrydende for farvelag.

Graffiti og stænk: Når der gøres hærværk mod et maleri, eller det får stænk på sig. Jo længere tid graffiti eller stænk fra organisk materiale har siddet fast, jo sværere er det at fjerne. Det kan ætse sig ned i overfladen og misfarve farvelaget permanent.

Fernislag: Mange malerier har et beskyttende mat eller blankt fernislag (lak). Laget bliver gulligt eller gråt, når det ældes. Hvor hurtigt fernislaget nedbrydes, afhænger af hvor meget lys- og luftforurening maleriet udsættes for. Her har ophængningsstedet og det pågældende lysindfald stor betydning. Fernislaget nedbrydes hurtigt, hvis det får meget lys eller støv.

Hvad bør jeg gøre?

- Nedbring mængden af støv og snavs.
- Vær opmærksom på, om værket hænger tæt ved eller over en stor radiator, i nærheden af ventilatorrist eller træk fra fx yderdøre.
- Hvis man vil undgå, at farve- og fernislag nedbrydes og gulner, bør man undgå direkte sollys samt stor påvirkning fra lyskilder. Her kan man benytte afskærmning eller opsætte UV-blokerende film på vinduerne.

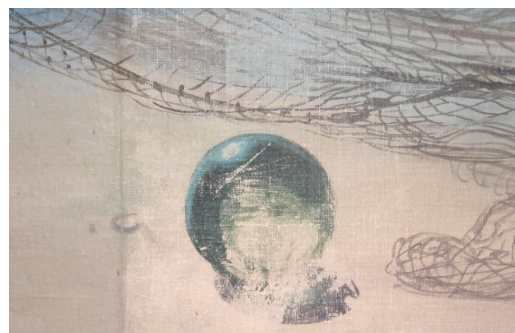
Er maleriet ramt af stænk eller hærværk, bør man som udgangspunkt kontakte en konservator så hurtigt som muligt. Er stænket stadig vådt, kan det forsigtigt dubbes af med køkkenrulle, dog uden at presse ind på maleriet.

Man bør ikke selv afstøve kunstværker, med mindre man ved, hvilke materialer de er lavet af. Og man bør absolut ikke tørre dem over med en våd klud. Er et værk gentagne gange udsat for graffiti eller slitage, bør man sætte glas eller plexiglas foran maleriet.

Hvad kan konservatoren gøre?

En konservator kan rense maleriet for snavs eller fernis. Snavs og gulnet fernis ændrer fuldstændig maleriets oprindelige farveholdning. Fx opfattes blå farver som grønne, når de er dækket af gulnet fernis, mørke skygger får et gråt udtryk, og hvide farvelag ændres til gule eller grå nuancer. Såvel snavs som misfarvet fernis forstyrrer derfor forholdet mellem lys og skygge i maleriet, hvilket medvirker til, at motivets dybde forringes.

LØST ELLER ØDELAGT FARVELAG

Tv: Et langt skrab i farvelaget fra uforsigtig håndtering har fjernet malingen og blottet lærredet. Th: Slitageskade grundet årelang berøring fra forbipasserende.

Tv: Store dele af farven er faldet af. Farvetabet skyldes en kombination af dårlig maleteknik og en uhensigtsmæssig placering i direkte sollys. Th: Løst og opskallet farvelag. Fotos: Spaabæk Konservering

Hvad ser jeg?

Ridser eller skrab i farven, løs eller manglende maling eller blottet lærred/træ. Farvelaget kan være revnet og krakeleret.

Årsager

Der er mange årsager til at maling løsner sig fra lærredet/træet eller ligefrem falder af. Det kan skyldes daglig direkte sollys, høj varme fra lyskilder, dårlige materialer eller forkert maleteknik. Det kan naturligvis også skyldes mekanisk slitage eller skrab/stød. Stødet kan være sket for mange år siden, men skaden er nogle gange lang tid om at udvikles. Opdager man revnedannelse i farvelaget, behøver det ikke at betyde, at farvelaget er ved at falde af. Det kan blot være en naturlig del af malingens ældning, fordi det bliver stift med alderen og dermed revner.

Hvad bør jeg gøre?

-Kig grundig på dit maleri, gerne i sidelys/strejflys fra en lommelygte eller lign. Opdager du løs, opskallet farve, bør du kontakte en konservator. Berør endelig ikke den løse maling, da malingen kan falde af og gå tabt.

-Find en anden placering såfremt værket hænger i direkte sol eller på en ydermur uden isolerende bagplade.

Hvad kan konservatoren gøre?

Den løse maling kan og bør hurtigst muligt limes fast til lærredet igen af en konservator. Er malingen allerede gået tabt, kan konservatoren retouchere skaden, dvs. kitte hullet i farven ud og derefter genopmale den manglende farve.

HULLER ELLER BULER I LÆRREDET

Tv: Skader i farvelag og lærred opstået på grund af stød mod maleriet. Midt: En kile har løsnet sig og er faldet ned mellem lærred og blændramme, hvilket har skabt en bule i hjørnet. Th: Lærredet har både buler og er for slapt. Lærredet folder i hjørnet, hvilket skyldes, at maleriet mangler at blive kilet og spændt ud.

Fotos: Spaabæk Konservering

Hvad ser jeg?

Løst/slapt lærred eller huller, flænger og buler i lærredet.

Årsager

Huller og buler i lærredet opstår ved stød eller skrab mod værkets forside eller bagside. Der kan opstå buler i den nederste del af maleriet, fordi maleriets kiler er faldet ned mellem lærred og blændramme. Kiler er aflange, trekantede træstykker, som bruges til at holde blændrammen udspændt.

Folder i hjørnerne eller slapt lærred skyldes derimod ofte manglende udspænding eller hyppige skift i luftfugtighed og temperatur.

Hvad bør jeg gøre?

Flænger/huller:

- Kontakt en malerikonservator og få bruddet samlet og repareret, da lærredet ellers kan deformeres permanent.

- Undlad at røre ved forsiden af flængen, idet løs maling kan falde af.

- Er der faldet lærreds- eller malingsstumper af, så indsamlet det hele og gem det til konservatoren.

Buler/slapt lærred:

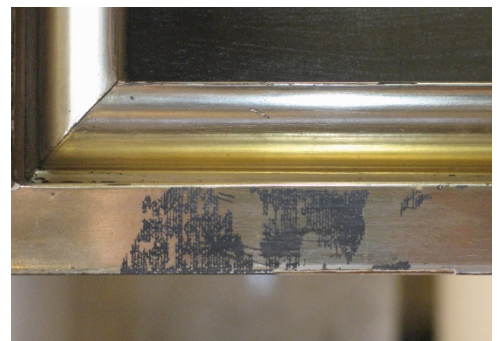
- Overvej om malerier hænger udsat i forhold til stød og skrab fra forbipasserende.

- Undgå at hænge værket på en ydervæg uden isolerende bagplade, over en radiator eller hvor det får direkte sollys.

Hvad kan en konservator gøre?

En konservator kan montere en bagplade af plast, som mindsker lærredets reaktion mod skiftende fugt i rummet. En konservator kan ligeledes kile maleriet og således sikre, at lærredet holdes udspændt. Gør man det selv, kan man nemt komme til at skade maleriet.

SKADER PÅ PRYDRAMME

Detaljer af skrab, stød og skader i forsøvede pryddrammer. Foto: Christian Balleby Jensen/Spaabæk Konservering.

Hvad ser jeg?

Ridser og skrab i pryddrammen. Brud og afslag af maling eller forgyldning/dekoration. Slitage i forgyldning eller bemaling.

Årsager

Skader på pryddramme kan opstå pga. forkert håndtering, ustabil ophæng eller berøring fra møbler eller forbipasserende. Forgyldninger kan også løsne sig ved for tør luft, fx ved en uhensigtsmæssig placering tæt ved varmekilde.

Slitageskader skyldes ofte, at rammen gentagne gange er blevet aftørret med våd klud eller afstøvet med hård børste.

Mærker fra fingeraftryk skyldes, at man ikke har brugt handsker eller ikke har haft rene hænder ved håndtering.

Hvad bør jeg gøre?

-Benyt ophæng, der passer til værkets tyngde, og tjek at ophænget sidder godt fast i både væg og i ramme. Ved udskiftning af øskner eller beslag på rammen, vær opmærksom på at øsknerne/skruerne ikke er for lange, så de kan gå igennem rammen og stikke ud på forsiden.

-Hvis rammen falder ned fra væggen, bør alle stumper og afslag indsamles, så en konservator kan lime dem tilbage på plads.

-Vær opmærksom på at anvende handsker eller have nyvaskede hænder ved håndtering, da fingeraftryk med tiden kan udvikle sig til mærker på rammen.

-Flyt værket til en mere beskyttet placering, hvor der ikke sker slitage fra forbipasserende eller opsæt en fysisk barriere foran værket.

-Tjek at der ikke er løs maling eller forgyldning, og benyt kun en blød langhåret pensel ved afstøvning af rammen.

Hvad kan en konservator gøre?

En konservator kan udbedre skader og slitage på pryddrammen.